

מדינה יהודית בדרך

גליון מס' 44 ♦ "מי בא" 216 ♦ כ"ב מנחם-אב התשפ"ו

דע לומר תודה!

♦ הקדמה

100 אנשים מישראל). ונראה כי הדבר קשור לשרשו שמייהודה שנקרא בשמו על שם היהודיה (הראשונה מימות עולם!) של לאה אמו בלידתו (-) הפעם אודה את הוי"ה". כליכולו של דוד הודיה ושיר ושבח על חסדי ה' עימו ועם יראיו, ומכאן גם ההודאה על האמת והיכולת הטבעית-לו להיות "מודה ועוזב" שכל ימיו בתשובה (וגם זה נדרש מ"הוקם על" – שהקים עולה של תשובה). "דוד הוא הקטן" – השפל בעיניו, היוצא ובא מתוך העם (בניגוד לשאול שמשכמו ומעלה גבוה מכל העם) ומשום כך נבחר למלכות עולם, ככתוב במלך ישראל "לבלתי רום לבבו מאחיו".

♦ "תפארת ישראל"

והנה אנו בשלישי של נחמה, שכנגד יעקב-ישראל הבחיר שבאבות, "זקן מלא רחמים" המאזן-משלים בין אהבת אברהם ופחד יצחק. יעקב הוא עמוד התורה הנקראת "תפארת ישראל", וכן המקדש, "המקום אשר יבחר ה'", קרוי תפארת ישראל. בתוך משפחת יעקב שני הצדדים העיקריים הם יוסף ויהודה, והנה ברור שלבו של יעקב עם יוסף בן רחל אהובתו, ואף-על-פי-כן הוא "מודה על האמת" ומכתיר את יהודה למלך, כי מלכות עולם כרוכה ביכולת התשובה התמידית והקימה מן העפר שליהודה ודוד, ואילו הצדקות שליוסף נאותה להיות "משנה למלך", "ראש הממשלה" המכלכל-מנהיג בכשרונו את מכלול פרטי המעשים.

אבל מיהו השבט שיכול באמת לאחד את עץ יוסף ועץ יהודה? "אחד שבטיך" שיכול לאחד את "כל שבטיכם"? הלא הוא שבט בנימין-אחי יוסף, שנולד לאחר מיתת אמו ופסיקת היריבות בין השבטים, עליו נסמך יעקב הזקן ובאמצעותו נתחברו השבטים ונתוודע יוסף אל אחיו. ואף נחלתו באמצע, בין נחלות יוסף ויהודה. וכשנחלקה הממלכה, הצטרף בנימין אל מלכות יהודה (שמסר נפשו עליו

הכרת הטובה וההודיה עליה, היא העומדת, כדברי מרן ה"חפץ חיים" זי"ע, בראש כל המדות הטובות. הפתגם שבכותרת הוא אחד מ-22 הפתגמים שמציע מורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א (בהשראת מדרש "אותיות דר' עקיבא") העולים מכ"ב האותיות במילוי, כמו אל"ף – אמת למד פיך (כך בפירוש במדרש הנ"ל!); בי"ת – בקש הוי"ה תמיד; גימ"ל – גמול יהודי משוב לבך; דל"ת – דע לומר תודה, וכן הלאה על זה הדרך.

והנה ידוע כי "שבע (הפטרות) של נחמה" מכוונות כנגד שבע הספירות התחתונות (מדות הלב) כסדרן (כשם ש"ש"ש של פורענות" מכוונות כנגד שלשת ה"מוחין" שעלולים לשבירת הכלים מתוך ריבוי האור, וכפי שדברנו בזה בגליונות קודמים), כך שפרשת ואתחנן העוסקת ב"דברים הגדולים" (-עשרת הדברות-יסודי התורה, חוקים, שמע ישראל, ואהבה), מכוונת כנגד החסד הקרוי גדולה בפסוק הספירות, וכנגדה פרשת עקב עוסקת ב"דברים הקטנים" (שאדם עלול לדוש בעקביו) להם נדרשת מדת הגבורה-הצמצום (ובהתאמה אל הללו שמנינו: כלל המצוות, משפטים, והיה אם שמוע, והיראה). פסוק היראה שבמרכז פרשת עקב, המתאר את היראה כ"דבר קטן" (- "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה"), ממנו סמכו חכמים מאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום (- "אל תיקרי מה אלא מאה", וכשמוסיפים את ה'א', ישנן מאה אותיות בפסוק!). והנה לנו דוגמא נאה איך מתפרטת קבלת עול מלכות שמים הגדולה-הכללית, למאה ברכות "קטנות" על כל צעד ושעל (וכך פותחת מסכת ברכות בקריאת שמע ומסיימת בשאר כל הברכות).

כידוע דוד המלך, "הגבר הוקם על (=100)" הוא זה שתקן לומר מאה ברכות בכל יום (כשראה שבכל יום מתים

הפנים לפני כן לב האדם לאדם" ולב ציבור לציבור, וציבור הזוכה לעין טובה (שאכן מגיעה לו בצדק!) "להביט מחדש" על היהודיות ככח מקורי מוביל, ולרתום, כיוסף, את כשרונו ונסיונו-המצטבר לטובת מדינה יהודית שלימה שספר התורה על לבה, המונהגת בידי תופסי התורה, לשם ולתפארת בגויים.

ובקיצור: שני פנים ליוסף ושני פנים ליהודה-דוד, ורק בהתכללות כפולה יכול שייעשו לעץ אחד.

♦ ולסיום - מתורת רבינו צדוק הכהן

ידוע לקוראים כי אנו אמונים על תורת איז'ביצא. והנה לנו לענייננו שני מאמרים סמוכים (כמעט) מספר צדקת הצדיק (שכבר הכיר את הציונות ודרכה). במאמר מח הכותרת "לא יתחבר עם רשעים אפילו לעשות מצוה" (וראו שם לביסוס הענין מן המקרא ומדברי רז"ל), ואילו מאמר מו מרחיב בענין סברת המעפילים שעלו ללחום עלי-אף דברי משה שלא יצליחו כי אין ה' עמם, כי סברו ש"כל מה שיאמר לך בעל הבית (-הקב"ה) עשה, חוץ מצא", כלומר אם אומר הוא שאין לך סיכוי כלל לשוב (ולזכות לעולם הבא שמתבטא בנחלה בארץ), אל תשמע לו, שאם כן אינו בעל הבית ח"ו, ועל כרחך אינו אלא נסיון. וכך אלישע "אחר" לא היה לו לשמוע לבת קול האומרת "שובו בנים שובבים חוץ מאחר". ואכן אמת היא סברא זו, אלא שהפעם "היא לא תצלח", אבל לעתיד "חוצפא יסגא", יתגדל ויעלה במעלה, ותצלח דרך זו של חוצפה שהיא נטילת מלכות ללא כתר-ושרש-הרצון העליון, "והוא זמננו זה הוא עקבי משיח".

בכדי ליישב אל-נכון את שני המאמרים הנראים כסותרים, נראה לומר בדרך אפשר כך: אין לשתף פעולה עם רשעים אפילו לדבר מצוה, אבל כן לאחל להם בטוב עין שיעשו ויצליחו! ותעמוד להם לבדם זכות המצוה שעשו בלי שותפות הצדיקים, ובזאת ייבחנו. ואם אמנם יצליח ה' דרכם אות היא שיש במעשיהם בחינת תשובה, וממנו יתברך יצאו כבושים הדברים (וראה שם בסוף מאמר מח הנ"ל לענין מעשה יהודה ותמר). ומעתה יש להודות על האמת ולהכיר טובה בפה מלא על זכות המצוה שנתגלגלה לידם בידי שמים, ללא כל חשש התמכרות לדרכם, אלא לשם פתיחת פתח להמשך תשובתם, עד למסירת הנהגת המדינה ביד הצדיקים.

במצרים), וכך נשמר חיבור השבטים המבוקש (כאשר בנימין קרוי בקבלה "צדיק תחתון" (לעומת יוסף הצדיק העליון) והוא היסוד שבמלכות, ודי למבין). ויהונתן בן שאול שמבנימין, שהוא הדמות המובהקת של משיח בן יוסף, אומר לדוד "אתה תהיה מלך על ישראל ואנכי אהיה לך למשנה". והרי זו דוגמא מופלאה של "תשובת(-הודיית) הצדיקים" אל בעלי התשובה, אל דוד שכלי-כולו הודיה ותשובה, אשר בה תלויה הגאולה, כאמור בזהר.

♦ ומה מכל זה נקח לימינו-אנו?

בבית מדרשו של הרב קוק זצ"ל מקובל כידוע לומר, שהציונות - והמדינה שבעקבותיה - הם בבחינת משיח בן יוסף (ציון עולה יוסף), שעניינו תיקון והכנת החומר-הגוף היהודי, ואילו משיח בן דוד שיבוא במהרה בימינו מייצג את הרוח היהודית-יחודית. לפי זה עלינו לצפות שהמערכת הציונית-חילונית "תודה על האמת" ותעביר מרצונה את המושכות לתופסי התורה - מה שנראה לכאורה רחוק מאד במציאות שלפנינו, בה אפילו הציונים הדתיים מוצאים-עצמם נגררים, מתוך הזדהותם ושיתופם עם המדינה ומערכותיה, להרחיק לגמרי, מן הדעת ומן הלב, את החרדים ודרכם הנבדלת.

מאידך ישנו "מודל" לא-פחות מבוסס, לפיו דווקא יוסף הוא הרוחני, הצדיק הנקי החכם הכונס את כל הספירות ה"גבוהות" שלפניו, בכדי להשפיע למלכות, למציאות התחתונה שמייצג דוד, שאמנם "בלתי טהור" הוא לעומת יוסף (ושאול); אמנם אינו "עוטה אור כשלמה" כיוסף, אך דווקא משום כך בולט בו העצם היהודי הפשוט, הגוף היהודי הנבחר ללא-תנאי, ו"נקרא (יהודה) כולו על שמו של הקב"ה" (כולל ה' תתאה הרומזת כידוע לספירת המלכות).

לפי זה לכאורה ניתן לחשוב ואולי לצפות לכך, שתופסי התורה ("החרדים") יודו על האמת הלא-קלה ולא-נעימה, "יתנו תודה" ויכירו טובה בפה מלא ובלב נכון על המדינה היהודית שהוקמה, אם-גם בלא טהרת כוונה וטהרת מעשים, המבטאת בשמה ובשפתה את העצם היהודי הבלתי-יתלוי, וכל זאת ללא וויתור כלשהו על נבדלותם-אשר-היא-חרדותם! לא מדובר בכפיפות כלשהי אלא בעין טובה המודה על האמת ה"עצמית" של האחר, הנשגבת מבינתי אך איני יכול ואיני רוצה להתכחש לה. צעד ראשוני כזה יכול אולי "לשחרר את הפלונטר" ולהפוך את היוצרות, כי "כמים